

Ivan Fuček

ŠTO ZNAČE SUVREMENA KARIZMATIČKA GIBANJA U CRKVI?

»Karizmatičko gibanje« ili »karizmatički pokret« javili su se među katolicima intelektualcima Amerike u kolovozu 1966. na sveučilištu Duquesne. Izgleda da sama riječ »karizmatički pokret« ne bi odgovarala iz tri razloga: 1. »karizma« je tu sužena na izvanjske pojave kao: govoriti jezike, proricati, ozdravljati; 2. ograničena je na pojedine kršćane kao neka vrsta monopola, dok prema Drugom vatikanskom saboru taj epitet — »karizmatik« — pripada svim kršćanima, cijela je Crkva karizmatička (LG 12); 3. napokon, takav naziv već označava vrednovanje, kao da svaka takva pojava a priori zaslužuje pozitivnu prosudbu. Isto tako ne izgleda sretan niti izraz »Renouveau dans l'Esprit«, Obnova u Duhu Svetom, koji su naziv pokretu htjeli dati u Francuskoj, jer sugerira nešto nejasno, neodređeno, dvoznačno, a to može dovesti do zbrke. Možda je ipak najbolji izraz Edwarda O'Connora: »Pokret katoličkih pentekostalaca«, tj. pentekostalni ili duhovski pokret (ne »duhovni pokret«). »Duhovski« prema »Pentecostes« — Duhovi. Ne bi nas smjelo smetati što je taj izraz preuzet od protestanata. Uostalom, ne možemo nijekati da je i sam pokret dobio svoj poticaj, pa čak i zamah preko protestantskih »pentekostalaca«.

Nastanak i razvitak

Treba da strogo lučimo sam »pokret« u suvremenoj Crkvi od »djelovanja Duha Svetoga« u Božjem narodu, koje je staro kao i sama Crkva.

Katolički duhovski pokret započeo je prije 10 godina (u kolovozu 1966), kad su se profesori laici sveučilišta Duquesne okupili na »tečaju kršćanskog života«. Takvi su tečajevi poznati pod imenom »Cursillos de christianidad« s ciljem rasta u dinamizmu vjere, velikodušnosti, angažmanu u karitasu i mnogostrukom kršćanskom djelovanju. Na tom su sastanku počeli čitati knjigu Davida Wilkersona, protestantskog pentekostalca, pod naslovom »Križ i bodež«. To su autobiografske bilješke jednog pastora. Među ostalim, govori se o misionarskim pokušajima istog pastora u Brooklynu (četvrti grada New Yorka) s mladim delikventima i drogiranima. Kako se radi o predjelu grada kamo se normalan Amerikanac ne usuđuje zaći ni po noći ni po danu, sudionici sastanka su se s pravom pitali: tko je dao snagu tom pastoru da pođe u taj zemaljski pakao? U 21. poglavlju knjige otkrili su zagonetku: snagu mu je dao Duh Sveti. I tako su profesori duquesneskog sveučilišta u toj knjizi otkrili što im je još u Cursillosu nedostajalo: Bibliju, Duha Svetoga, karizme. Wilkersonova knjiga služi im da oni to isto na jednaki način ostvare u životu. Još jedna pentekostalska knjiga, pod naslovom »Oni govore drugim jezicima«, u ovoj skupini profesora igra presudnu ulogu. Na taj način otkrili su putove i praktične načine kako će doći do iskustva Duha. Iste jeseni počeli su molitveni sastanci. Osobito su značajni susreti s grupom pentekostalaca episkopalne Crkve u Pittsburgu 5. siječnja 1967., pa 13. siječnja — itd. Na tim se sastancima već događaju neobične pojave. Izostavljam njihove opise.

Godine 1967. u lipnju priređen je sastanak na sveučilištu Notre Dame, u Indiani, SAD, a kasnije u Francuskoj (1971.), u Švicarskoj (1973.) i po drugim zemljama.

Papa Pavao VI. primio je 10. listopada 1973. po prvi put predstavnike pokreta (njih 13) i izrazio je radost zbog nastojanja »oko duhovne obnove« a preporučio im je »budnost i razlikovanje duhova«. Kasnije će zaredati mnoge audijencije kod Sv. Oca, i on će u raznim zgodama izražavati svoju radost zbog nadahnuća Duha Svetoga koji je u Crkvi uzбудio uspavane energije, koji izvodi skrivene karizme, oživljuje kršćansku radost, pomlađuje stvarnost Crkve.

Dvije su činjenice pri svemu tome značajne. Prvo, pokret je počeo među intelektualcima u Americi, ne među neukim svijetom. Danas mu je sjedište preneseno u Belgiju, a u ime Sv. Oca čitavim pokretom upravlja kardinal Suenens. Drugo, to je gibanje usko povezano s protestantskim crkvama u Americi, s događajem od 31. prosinca (na Staru godinu) 1900., u noći od 23 sata, dakle na prelomu stoljeća. Događaj se zbio u kući metodističkog pastora u mjestu Topeka (Kansas) koji je bio utemeljio školu za proučavanje Biblije. Njemu i njegovim učenicima nametalo se pitanje o razlici između sumornosti sadašnje Crkve i svježeg života prve Crkve, kako nam je opisana u Djelima apostolskim. Ona je Crkva bila poletna, elastična, dinamična, nošena dahom Duha Svetoga. Kako su, prema tome, izgubljene karizme po kojima su kršćani prepoznavali dje-

lovanje Duha, osobito dar jezika, o kojem govore Djela apostolska? O tome se raspravljalo u toj školi. Kazati da su ti darovi bili prisutni samo izuzetno na početku prve Crkve, tj. pri utemeljenju Crkve, nije dostatno, niti zadovoljava, jer Biblija ne govori o tim darovima kao o nečem trenutnom, već kao o onom što je trajno prisutno u Crkvi. — Genetički je, dakle, naš katolički duhovski pokret usko vezan s protestantskim duhovskim pokretom. Zar je nemoguće da Duh Sveti djeluje kod protestanata, da čak preko njih na nešto zaboravljeno i zanemareno upozori Katoličku Crkvu? — pitaju se teolozi.

No važno je spomenuti slijedeće: dok je u protestantskom svijetu pentekostalni pokret u ovih 76 godina često odvodio ljude od Crkve i zatvarao ih u separatne grupice, katolički pentekostalni pokret, star 10 godina, ne pokazuje takve težnje. Naprotiv, njegovi članovi, u početku u neprilici što je čitava stvar potekla od protestanata i kao u strahu što će na to kazati službena Crkva, duboko su odani svojoj Katoličkoj Crkvi. Oni iskazuju najživlje svjedočanstvo i najveće poštivanje prema institucionalnoj Crkvi, kaže René Laurentin u knjizi »Pentecôtisme chez les catholiques«. Prisutnost svećenika dobro je došla u njihovoj sredini kao sigurnost da ne čine ništa nespojivo s naukom i praksom Crkve. Molitveni sastanci se ne shvaćaju kao zamjena liturgije. Štoviše, mnogi lideri pokreta oduševljeni su pristaše obnovljene liturgije. Zato se taj novi razvoj, za razliku od početnog stadija, naziva »novi pentekostalizam«. Sklad između karizmatičke obnove i institucije, kaže Laurentin, očituje se sve do paradoksa. Dok vjeroispovijesti nepokorne institucionalizmu (evangelici, metodisti, baptisti) ostaju relativno zatvorene neopentekostalizmu, on cvjeta u skupinama koje su snažno institucionalizirane: u episkopalnoj, luteranskoj, prezbiterialnoj. Najbrže se širio i najbolje je primljen u Katoličkoj Crkvi. Ta pojava duboko iznenađuje, pa David Wilkerson kaže: »Novi pentekostalizam sve dosad nije stvorio nikakvu službenu opoziciju u katolicizmu. Štoviše, on se pokazao kao nenadana, dobro došla pomoć u trenutku kad kontestacija bjesni u svoj svojoj snazi, potresajući Crkvom u njezinim temeljima.«

Taj duhovski pokret u Crkvi usko je povezan s nastankom malih tzv. »bazičnih zajednica«, kojih ima sve više. K. Rahner kaže: »Crkva budućnosti bit će Crkva koja se stvara odozdo preko bazičnih zajednica slobodnom inicijativom i slobodnim udruživanjem. Morat ćemo svim silama poraditi da ne ometamo taj razvitak, nego da ga podupiremo i vodimo ispravnim kolosijekom.« Radi se o »malim župama« unutar naših sadašnjih župskih zajednica. U toj mnogostrukosti, kaže isti teolog, valjat će mnogo raditi oko trajnog jedinstva. Iz jedne nedavno provedene ankete među mladima u Rimu proizlazi da 10% mladih pripada raznim malim ili bazičnim zajednicama. Znači da su prijašnje forme pripadnosti Crkvi ozbiljno poljuljane i u opasnosti. S druge strane, te male zajednice unose u Crkvu »novu krv« i novu nadu. Kako spontano niču,

tako spontano osvježuju Božji narod, unose novo oduševljenje i novu duhovnost. Teolozi se slažu u tome da te zajednice valja podržavati, voditi i pomagati kako ne bi prešle u sektaštvo i u »antiklerikalizam«.

Svakako, mi prisustvujemo nečemu značajnom u suvremenoj Crkvi. Pentekostalni pokret mogao bi biti pozitiv našeg negativa. Uvijek su se u kriznim situacijama Crkve događali slični pokreti. Tu je uvijek dvostruko pitanje: pitanje religioznog iskustva i, još dublje, pitanje kršćanske antropološke osnovne strukture. Kršćanin se, naime, u takvim prevratnim epohama pita: gdje imam sigurnost? Jedni će uvijek reći: na tradiciji; treba se čvrsto držati tradicionalnih oblika! Drugi, a to su mladi, odgovorit će da je sigurnost na razumskim postavkama, a rijetki na biblijskim. Treći će razumjeti da čovjek mora proći kroz krizu kao kroz čišćenje da bi shvatio da je polazište vlastita transcendentna unutrašnja dinamika. Tako je danas moguće utemeljenje vjere na različitim razinama. Odatle prilika za nesporazume, za predbacivanja i optuživanja. Kad ljudi više ne mogu doživljavati kršćansku datost, karakteristično je da se stvaraju male zajednice da ondje u prisnom kontaktu jedni drugima saopće svoje religiozno iskustvo. Zanimljivo je da svećenici i redovnici ne govore o svojim osobnim religioznim doživljajima, ne govore o svome iskustvu vjere i Boga, nego o tome propovijedaju samo općim pojmovima, dok nogometaš priča o svom nogometnom iskustvu, trgovac o trgovini i slično. Možda to upućuje na činjenicu da je organizacija pusta i prazna, a da je mala skupina živa, da je u njoj mogućnost osobnih doživljavanja i međusobnih religioznih potpomaganja. Zbog svijeta u kojem živimo, a koji guši svaku religioznost, danas se ta potreba daleko snažnije ukazuje nego prije. Kako se u svemu tome postaviti? Svakako, teologija tu nema jasnih rješenja, jer ona je znanost i operira općim pojmovima, pa zato nije po sebi sposobna da to religiozno doživljavanje uvede, niti da ga obuhvati i točno predstavi, osim refleksijom na tzv. »prvom stupnju«.

Svakako, radi se o suvremenom pastoralnom problemu broj jedan! Ima pastoralista koji smatraju da bi sav moderni pastoral hitno trebalo postavljati u tim suvremenim strukturama što nam ih spontano, kao na rukama pruža Duh Sveti. Ima ih koji su veoma rezervirani. Ima ih koji nastoje marljivo razlikovati »duhove«, razlučivati zdravo od nagriženog i bolesnog.

Sastanak i očitovanja

Sastanci se priređuju u malim zajednicama, obično jednom tjedno, ponegdje češće ili rjeđe. Pjesma ili zaziv Duha Svetoga, spontano ili spremljeno otvaranje i čitanje Biblije, kratko se misli i kao meditira, zatim se spontano moli. Jasno, iskreno i bez ženiranja iznosi se što Duh onog trenutka nadahnjuje pojedincu. Molitva je glasna. Ponekad zajednica moli

za člana koji se posebno preporučuje. Na nj se polažu ruke. Molitva je prvenstveno »pohvalna« (hvalbena). Ponekad dolazi do »krštenja u Duha Svetom«, do izricanja proroštva, do govorenja jezicima, do ozdravljenja itd.

Na tim sastancima ne bismo smjeli ostati na drugotnom, akcidentalnom, na primjer, na »govorenju jezika«, nego treba da uočimo bitno, srž. A sržno je unutrašnja obnova u doživljavanju ili iskustvu vjere, ufanja i ljubavi. To je po Pavlu temeljna vrijednost. Nijedna karizma ne spada na bit kršćanstva, nikakav posebni dar. Bez svega bi se toga moglo biti. To će sve proći, ali vjera, ufanje i ljubav kao jedna jedina stvarnost i sržnost ostaju: »A sada: ostaju vjera, ufanje i ljubav — to troje — ali najveća je među njima ljubav« (1 Kor 12, 13). Međutim, karizme u Crkvi trajno žive. U tom smislu dobro je pročitati: Dj 2, 1—13 — silazak Duha Svetoga: rođenje Crkve; 1 Kor 12, 13 i 14 poglavlje; Rim 8 — presudno poglavlje za pneumatologiju uopće. Odjek toga u Galaćanima, u 1 Iv i Otkrivenju. Crkva kroz povijest nije mogla ne voditi brigu o tim ključnim pneumatološkim tekstovima. Crkva i danas treba da se vraća na iste izvore, da tu studira i meditira pneumatološke začetke kršćanstva.

Pogledajmo bitne današnje specijalnosti dotičnih sastanaka! U svim zdravim zajednicama se očituje vjera, ufanje i ljubav. Glavna je *ljubav*, jedini općevrijedan princip koji ljude snažno međusobno i s Bogom povezuje. Tu smo na bitnosti kršćanstva, na glasovitom kršćanskom »*proprimumu*«.

Nadalje, opća i glavna manifestacija je spontana *molitva*. Prema sv. Pavlu (Rim 8) Duh Božji »prebiva« u nama. On u nama neprestano moli, vapi onako kako mi ne bismo znali. On moli i vapi čak umjesto nas, pa zato dolazi i do spontanih poklika »Abba! — Oče!« i slično, kad se to i ne želi.

Polaganje ruku je prastari židovski običaj, koji susrećemo u Mojsija i drugdje. Kod nas je vezano sa sakramentima potvrde i svetoga reda, a vrijedi kao vanjski znak davanja Duha Svetoga. Postoji i kolektivno polaganje ruku, na primjer svećenici iza ređenja. No polaganje kod karizmatika nije sakramentalni znak, redovito je kolektivno i povezano je sa zajedničkom molitvom za onoga na koga se polažu ruke na njegovu molbu. Završava različito, prema potrebama dotičnoga: želi li izlivanje Duha kao milost rasvjetljenja, ili snage u apostolatu, ili jakosti u teškim situacijama života i slično. To je izražaj konkretne čuvstvene uzajamnosti; taj tjelesni moment dolazi u obzir i do izražaja da se doživi zajedništvo. Uostalom, taj je materijalan vidik važan. I kod sakramenata materijalni vidik dolazi snažno do izražaja u znaku. Izlivanje Duha polaganjem ruku proizvodi jak doživljaj, redovito osjećajan, katkad do suza. Ali to nije bitno. Brojni su oni koji naglašavaju kod toga sabranost i mir kao osnovno iskustvo. Osjećajni je moment ovdje samo nuspojava dublje

unutrašnje preobrazbe. To je novi osjećaj Božje prisutnosti, koja zrači, a u isto vrijeme rasvjetljenje duha. Tijelo se spontano uključuje u takvu molitvu. Ruke se raskriljuju, uzdižu, pa tako karizmatičke grupe ponovno pronalaze geste za molitvu, one prvih kršćana, uklesane na zidovima katakomba, one koje liturgija još propisuje svećeniku kod mise, a koje su i ružne i lažne ako nisu izražaj unutrašnjeg stava pred Gospodinom. Karizmatici otkrivaju razne oblike padanja ničice na zemlju, općenito prakticirane u prijašnjoj liturgiji (pomislimo na obred Velikog Petka!), bacanje na koljena s dubokim naklonom itd. Svi takvi vanjski oblici nisu određeni nikakvim propisima, proizlaze iz nutrine, iz okolnosti molitvene zajednice, iz raspoloženja svakog pojedinca. To pomaže da se i tijelo što bolje uklopi u molitvu, što nije bez značenja za razdijeljenog, rastresenog zapadnog čovjeka. Osobna molitva i zajednička molitva, kod nas kršćana često razdvojene, ovdje se opet nalaze u skladnom jedinstvu, gdje jedna drugu hrani i podržava.

Čitanje Biblije prije molitve, za vrijeme ili poslije ima svrhu mistaško-goškog oživljavanja našeg jedinstva s Bogom. Čitanjem Pisma dobili su i sakramenti novi smisao, svježinu, zamah, a osobito sakrament pomirenja. Za vrijeme karizmatičkog zbora u Quebecu, koji je sabrao 8000 osoba, na sveučilištu Laval, u lipnju 1974., ispovijedanje nije ni kroz noć prestajalo. Sudionici su obavljali pojedinačnu ispovijed i dolazili do duhovnog ozdravljenja. Više stotina svećenika, bez odmora, sudjelovalo je u toj službi. Fichterova anketa pokazuje da 77 posto redovito ide na pričest, a 63 posto posjećuje Gospodina prisutna u sakramentu Euharistije češće nego prije. Ljubav prema bližnjemu u mnogima je oživjela, obnovljen je stav prema drugome, odbačene su predrasude, pojačana je sposobnost raspravljati o novim nagomilanim problemima i sporovima, veće povjerenje u sebe i slično.

Krštenje u Duhu — što je to? Prema opisima radi se o duhovnom uranjanju kao u duboki ocean. Ali voda je Bog, Duh Sveti. Ne izlivanje vode *na* onoga koji vjeruje, nego uranjanje u vodu onoga koji vjeruje. Prema Pavlu mi smo u Kristu i Krist je u nama; mi smo u Duhu (Rim 8, 9) i Duh stanuje u nama. Razne Pavlove tekstove (1 Kor 3,16; 6,19; 1 Tim 1,14) sadržajno izražava tekst Rim 8,9: »A vi niste u tijelu, nego u Duhu, ako Duh Božji prebiva u vama. A nema li tko Duha Kristova, taj nije njegov.«

Prvi katolik »kršten u Duhu«, Ralph Keifer, sa sveučilišta Duquesne, prepoznao je u svom iskustvu ono što je napisano u Djelima apostolskim o duhovskom događaju. Jedan drugi svjedoči: »To mi je iskustvo potvrdilo sve ono za što sam se borio. To je nagrada što sam se priljubio uz Pismo, što sam se priljubio Euharistiji, nagrada što sam se priljubio molitvi i radu u zajednici. To je unutrašnje bujanje, dinamizam, ono što traje i ostaje. To je život prvih kršćana s novom dimenzijom, s novim snagama.« Svjedočanstva su uvijek ista u skrajnje raznolikim oblicima,

prema osobama, kulturi, sklonostima. Citiramo kao primjer iz članka Brigitte Gauthier u *La vie spirituelle* (listopad 1973, 93): »Ja sam doživjela to izlivanje Duha kao živi susret s Gospodinom. Unatoč nazočnosti grupe, nije bilo nikoga osim Gospodina i mene (toliko sam bila uronjena u Gospodina) i On je postigao da mu se potpuno predam. Shvaćam da je sve moje u njemu i da moj život može biti preporođen ako Njega prihvatim. To je iskustvo uistinu bilo za mene polazna točka... Žeđ da ga prepoznam u osobnoj molitvi, da slavim Njega i tražim ga bez prestanka. On je meni otkrio da je to bio Duh koji je molio za mene (u meni) i da On ne traži drugo osim da mu se potpuno predam...«

Tu smo došli do samog problema. »Krštenje u Duhu«, u uporabi kod klasičnih pentekostalaca, nadahnuto je Markovim tekstom: »Ja vas krstim vodom, a on će vas krstiti Duhom Svetim« (Mk 1,8). Drugi evanđelisti upotrebljavaju »en« — »Duhu Svetom (Mt 3,11; Lk 3,15 Iv 1,33). Matej i Luka dodaju »i u vatri«, ognju. Zato bibličari misle da je voda kolijevka života, a vatra eshatološki elemenat. Prema tome, »krštenje u Duhu« može biti shvaćeno kao ponovno rođenje, slično duhovskom događaju. Preobrazba se očituje, prije svega, po eksploziji hvaljenja Boga. Krštenje u Duhu je, dakle, neodjeljivo od pojavljivanja karizmi: u duhovskom događaju hvala izrečena na različitim jezicima. Ista milost došla je stotniku Korneliju i svoj njegovoj kući. »Može li tko uskratiti vodu da se ne krste ovi koji su primili Duha Svetoga kao i mi?« (Dj 10,47). Radi se, prema tome, kako misle Suenens i Mühlen, o aktualizaciji tog našeg krštenja. Egzegeta, kalvinist Dunn misli da je u početku Crkve to bio glavni element uvođenja u obraćenje. Bilo kako bilo, krštenje u Duhu se više-manje identificira s konverzijom srca, s potpunim predanjem čitava čovjeka Bogu. Teološki je to tumačenje moguće, ali to smjera na osobni vidik dotičnoga. Nipošto se ne radi o nekom novom sakramentu, nego o osobnoj obnovi u Duhu Svetom.

U SAD i u Latinskoj Americi »krštenje u Duhu« često se uzima kao »iskustvo«. A ta riječ u američkoj kulturi ne označava eksperimentiranje, nego stvarni doživljaj, stvarnu svijest Nekoga, osobe. U Francuskoj, naprotiv, shvaća se više kao *osjetno* iskustvo i zato je potreban veći oprez od zastranjenja. Kod toga je bitno, ponavljam, i kod neopentekostalaca se stavlja na prvo mjesto »*conversio*« — obraćenje: čin kojim se čitav čovjek definitivno predaje Bogu.

Poteškoće mogu biti u samom izrazu »krštenje u Duhu«, o čemu raspravljaju teolozi, a može biti i u problemu što se takvo krštenje može *ponoviti* i često se ponavlja. Ali, znamo da i kod Otaca imamo mogućnost »drugog obraćenja«.

Dar jezika ili »glossolalia« najviše izaziva radoznalost. To je improvizacija govora koji nije pripremljen, niti na materinjem jeziku, a ne mora biti ni na nekom od poznatih jezika, dapače, to je kao neko

spontano izražavanje duše, koja prelazi u poklike ili u mrmor, u neartikulirano izražavanje. O' Connor označava tu pojavu ovako: »To je način molitve, ne sredstvo komuniciranja. Onaj koji govori jezike obraća se Bogu, a ne onima koji ga okružuju. To je nešto neredovito, čega ne razumije ni on sam, niti oni koji ga okružuju... Čovjek je, inače, savršeno smiren i kontrolira samoga sebe...«

Postoje »kolektivne« i »pojedične« glosolalije. Najviše se ta pojava očitovala kao pojava mase u zajednici sveučilišta Notre Dame u SAD, u lipnju 1974., gdje je bilo prisutno 30 000 sudionika. Šum (tiho brujanje) izdizao se iz mase, skladan, kao dogovoren, u svakom slučaju lijepo. To dolazi redovito u trenutku kad je molitva najživlja, gdje ona postaje kolebljiva između riječi i šutnje (tj. nešto kao prijelaz iz govora u šutnju). Uobičajene riječi koje se čuju iz mase: amen, alleluia, nisu više dostatne da izraze zanos i žar nutrine. Jedan ili drugi od prisutnih počinje govoriti poluglasno, sad glasnije, sad opet tiše, a sve to više ili manje artikulirano. Takvo stanje zahvaća pomalo i ostale, no uvijek ostaje umjereno i na tih način. Svaki se izražava na svoj vlastiti način, bez ikakve prethodne pripreme, ali sve djeluje kao neka »smirujuća muzika«, koja se nakon tri crescenda polako stišava, dok napokon sve ne utihne. René Laurentin kaže: »Oni koji promatraju i slušaju taj 'pjev' mogu samo zaključiti: Duh Sveti je upravitelj tog nevidljivog orkestra koji svira. Svatko pazi na sve kao kod džez-orkestra.«

Pojedične glosolalije zbivaju se kad jedan govori, a drugi slušaju. Ovdje je puno lakša stvar promatrati i uočiti: onaj koji govori ispušta tiho neke glasove u ritmu, ali razgovijetne glasove, koji su povezani na raznim stupnjevima. Bittlinger naglašava: to je pravi govor, nije to mucanje, niti su to susljedni uzdisaji, niti jednostavan usklik radosti, niti nerazumljiv govor. Onaj koji govori u punom je posjedovanju samoga sebe (tj. pri zdravoj pameti). On se doživljava tako kao da netko živi u njemu, da ga potiče, ali ga ne posjeduje (tj. ne zarobljuje ga u tom smislu da bi mu oduzeo slobodu odlučivanja).

Što teolozi kažu na tu pojavu? To nisu redovito novi nepoznati ili poznati jezici. Na prigovor da je duhovski događaj tako opisan da su apostole razumjeli na svojim jezicima, bibličari odgovaraju: Luka izražava teologiju. U kuli babilonskoj bio je pomućen govor — opis stanja grijeha. Sada dolazi Krist, koji to liječi; svi se slažu, svi se razumiju — opis stanja spasenja. Nadalje, glosolalija nije nikakva temeljna karizma, ona je svakako niže vrijednosti među karizmama, a nekad može biti i na štetu drugih.

Kod Pavla ima slučajeva glasolalije i prije krštenja, dakle ne izlazi iz sakramenta krštenja. To je dar vjere, milosni doživljaj, susret s Bogom. Ona neizrecivost u koju je čovjek stavljen izriče se na taj način. Tu nema nikakve poteškoće za vjersku ozbiljnost. Može se, dakako, izroditi. Može to biti fenomen bolesne psihe.

Uz to se ističe »dar tumačenja jezika«, »dar poučavanja«, posebno »dar proroštva«, »dar ozdravljanja«. No ne mislimo se više zaustavljati na fenomenima. Radije im dajmo neku teološku ocjenu. Kažem »neku« ocjenu, jer u stvari može biti još uvijek samo »pokušaj ocjenjivanja i valoriziranja«.

Teološki vidici i primjedbe

Gledamo li *spasopovijesno*, moramo utvrditi da su u Crkvi rano nastali »montanisti« — u biti veoma sličan pokret pentekostalskom. Oni su organizirali i masovna hodočašća, slično kao danas u Lurd i u Fatimu. Proživljavali su u zajednicama karizme, gdje je svaka osoba bila važna. No bilo je i negativnih pojava. Biskupi su ustajali protiv, i napokon su montanisti završili u otpadu; nisu se htjeli pokoriti institucionalnoj Crkvi. Nakon njih su u Crkvi karizme pale u pozadinu; na njih se gleda sumnjičavo kao na nešto što je opasno. Možda je postupak protiv montanista bio netaktičan? Možda je time Crkva izgubila na svojoj svježini?

U *srednjem vijeku* su neki karizmatički i pentekostalni pokreti isto tako imali loš svršetak. Tu su bili Valdenzi, sljedbenici Joakima de Fiore (Joachimites), Apostolska braća, Duhovnjaci (spirituales), Fraticelli, Begardi, Begine, Božji prijatelji, razni iluministi kroz povijest Crkve itd. Teolozi kažu: ti pokreti ne zaslužuju više ime »katolički« zbog pomanjkanja prve kvalitete — »poslušnosti autoritetu Crkve«.

Pošto su ti pokreti ugušeni, karizmatičko gibanje u Crkvi bilo je *premalno prisutno*. No uvijek je bila prisutna želja da se zajedno moli. Tako je nastalo i moljenje Časoslova, a kod stola čitanje, da se ne bi svadali. »Znak vremena« je, čini se, u tome što Duh ponovno oživljuje karizme. Moramo svakako nešto pozitivno vrednovati. Taj vidik što udara na srce, osjeća je, bio je potreban. Prije smo previše otišli intelektualizmu. Danas je opasnost od antiintelektualizma. Znači, treba naći pravu sredinu.

U neopentekostalnom pokretu postoje *dvije vrste napetosti*. *Vanjske* su: karizmatički pokreti nužno se izlažu nepovjerenju, napadajima, neprijateljstvu. Nisu pošteđeni od teške kritike, pa i odbacivanja, osuđivanja. Sastanci, kao kod montanista i ostalih nabrojanih, mogli bi biti klica raskola, shizme. Pretjerana učestalost, opasnost od »sastančenja« (conventicula), opasnost da čovjeka kao osobu apsorbiraju toliko da ne mogu vršiti svoje redovite građanske i druge dužnosti. Što se pak tiče *unutrašnjih* napetosti, opasnosti su od iluminizma (kao da oni imaju »više svjetla«), emocionalizma, elitizma (oni su »viša kasta u Crkvi«). Pretpostavka obmane, više ili manje bolesne, više ili manje svjesne, manipulirane od vraga, nije nikad isključena... Još više treba da se bojimo kad

je cilj okupljanja upravo izazivanje ili bar sklonost prema neobičnim manifestacijama. Vrag i mašta mogu imitirati djela Božja, utoliko lakše, ukoliko se sve temelji na osjećajima i afektivnom doživljavanju, opominje isti Laurentin.

Za sada ti pokreti ne uče *ništa heretično*. Jedino je neprilično što su si prilijepili ime »karizmatik«, pa je ta riječ danas već zarazna. Uglavnom nigdje ne nastupaju protucrkveno, niti protuhijerarhijski. Ne nastupaju ni revolucionarno, niti antistrukturalno. S obzirom na ustrojstvo Crkve nema prigovora. Dapače, ti pokreti veoma mnogo znače za razvitak teologije Duha Svetoga u modernoj Crkvi. Dakako, tim ljudima potrebno je duhovno vodstvo. Potrebno je »razlučivanje duhova«, kao prvi kriterij, a kao drugi kriterij »službeništvo zajednici Crkve«; nikakvo odvajanje, nikakvo uznošenje, nikakva duhovna oholost! Kako su takvi pokreti uvijek odjek strahovite krize u Crkvi, krize pneumatskog elementa na račun racionalnog, jasno je da Duha Svetoga ne možemo »dozirati« kako bismo htjeli. On puše gdje hoće i kako hoće. Ti pokreti vode stanovitoj decentralizaciji Crkve. Možda je bilo pogrešno u povijesti protiv njih se boriti dekretima i inkvizicijama. Pravi način bio bi postupak u ljubavi: ljubav je kvintesencija svih karizama. Zato ne bi nikad smjelo doći do oporbe: institucija — karizma, jer je i »dar upravljanja« karizma istog Duha Svetoga, koji si ne može protusloviti. Mir je uvijek bio ideal. On donosi pravu unutrašnju radost. A danas je svjedočenje radosti i Božje prisutnosti u svijetu toliko potrebno!

Opasnosti su mnogostruke. Tradicionalizam se boji novog procesa protestantizacije Crkve. U Crkvi su uvijek bile prisutne dvije opasnosti: na Zapadu institucionalizam; danas mu je ekstremni predstavnik biskup Lefebvre sa svojim. Na Istoku je bila veća spontanost i mističnost, odbacivanje institucionalizma. Očito je da smo danas u krizi, a to upravo pokazuje egzistencija neopentekostalizma. Možda je lekcija povijesti za nas na ovom našem tlu slijedeća: više duha i više karizama, jer smo nekako most između Istoka i Zapada! *Progresizam*, naprotiv, ukazuje na misticizam koji demobilizira, koji napušta sve institucionalno. Ali tu je opasnost od »novog juridizma«, jer kako netko uđe u grupu, odmah je »karizmatičar«, bez obzira na to koliko je zreo kao kršćanin, koliko se dokazao u smislu one »poznat ćete ih po plodovima«. Opasnost je od novog institucionalizma: točnost u dolaženju na sastanke, vjernost u obdržavanju svega što nameće grupa ili mala zajednica i slično.

Pitanje je shvaćanja *religioznog iskustva*. Karizmatici nastoje brzo doći do iskustva prisutnosti Božje, ali na drugi način nego što su to činili tradicionalni duhovni pisci. Karizmatici ne kažu »to ja vjerujem«, nego »to ja znam«, jer je Duh Sveti u meni. Bez sumnje kršćansko religiozno iskustvo, danas toliko važno, bilo je blokirano stidom, pa je tu šansa novog kršćanskog zajedništva i rasta u vjeri. No imamo straha da to u nekim zajednicama može biti bijeg od svijeta i svjetskih zadataka; po-

nekad se opaža premalo karitativnog djelovanja, kao neki novi milenarizam. Treba svakako izbjeći opasnost elitizma, purizma, individualizma i stvaranja grupa sektaškog tipa pod vodstvom karizmatičkih vođa.

Veoma je važno da se karizmatici dobro *uklope u Crkvu*. Teolozi se sa strahom pitaju hoće li s vremenom — kao montanisti i drugi — i ovi biti izgurani van — izvan Crkve; tada će se jasnije pokazati i nauka, ukoliko bi je imali. Moguće je, dakle, da svrše negativno. Moguće je da s vremenom od tog silnog duhovskog gibanja nastane neki grandiozan novi red, više kao pokret, koji će biti sveobuhvatniji i dublji od bilo kojih sada postojećih pokreta kao što su »Fokolarini« i drugi. Mühlen misli da je to novi tip »Volksmission« — pučkih misija, budući da je tradicionalni tip više-manje propao; to je obnavljanje iz baze. Najljepša bi budućnost tih pokreta svakako bila: sveopći povratak bitnim kršćanskim vrednotama u krilu Crkve. Obnova u Duhu na temelju novog pronalaska Pisma kao Radosne vijesti za naše doba. Evangelizacija, ne kao pojam, nego kao doživljaj, kao riječ života. Kršćanstvo kao učinkovito izlijevanje ljubavi samoga Boga, kojeg sekularizam potiskuje na rub naše stvarnosti. Tada ljubav ne bi više bila zapovijed, nego put, život, djelovanje. Duh Sveti nastupa kao Kristov objavitelj suvremenom čovjeku. *Plodovi* su, bez sumnje, mnoga obraćenja i povratak vjeri, brojne obnove u molitvi, u apostolatu, povratak mnogih u Crkvu, borba protiv droge, seksa, mnogostrukih otuđenja čovjeka.

Za praksu bih mogao dati tri napomene: 1. Bitno je ako se iskustvo pentekostalne obnove pokazuje kao susret s Bogom po Duhu, koji izaziva obraćenje čitava čovjeka po vjeri, nadi, ljubavi. 2. Bitno je ako to obraćenje oslobađa unutrašnje energije, daje nove sposobnosti međukomuniciranja i angažiranja, što se ostvaruje tiho, skromno i nenametljivo. 3. Obnova u Duhu nipošto nije zaštićena od mnogostrukih opasnosti, napasti — kako smo napomenuli i od Napasnika: zato »bdijte«!

Sasvim na kraju smijem li postaviti pitanje: u kakvom je *odnosu* novoduhovski pokret s *Bogorodicom*? Odgovor: Presveta Djevica zauzima značajno mjesto u ovom pokretu! Evo izjave jedne karizmatičke grupe: »U našoj je grupi Djevica upadljivo prisutna. Prisutnost, ispočetka, tiha (nenametljiva), a sada tako snažna da sve prožima.« Svakako, trebat će otkriti Mariju u karizmatičkom pokretu, pokazati prisutnost Bogorodice u zajednici svetih. I još jedno pitanje: Je li Marija govorila druge jezike? Da, prema Dj: »*Svi* . . . su počeli govoriti tuđim jezicima«, taj »*svi*« obuhvaća i Mariju. Pentekostalski pokret smatra Bogorodicu svojim duhovskim i karizmatičkim pralikom ili prototipom, kao proroka, kao onoga koji govori druge jezike — što nas sve učvršćuje u sigurnosti pravovjerja pentekostalaca. Njezina je uloga tiha i nenametljiva, ali stvarno nezamjenljiva.